

ekonomim



Kız Kaçırma tablosunun ardındaki aşk hikayesi

O, sanat tarihimizin en tutkulu, en üretken, en yaratıcı sanatçılarından biri... Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun 'Sonsuz Yankı' sergisi Dirimart'ta, üç ayrı mekânda...

Bedri Rahmi Eyüboğlu ile hiç tanışmadım ama hep tanıyormuşum gibi. Resim yapmaya küçüklüğünden beri pek meraklı olan annem vaktinde L.C:C adıyla bilinen bir eğitim kurumunda efsane hoca Bedri Rahmi'den ders almıştı. O yıllarda resimde değişik teknikler uygulayan sanatçı, öğrencilerine yılbaşı kartpostalları yaptırmıştı. Yılbaşı tebriği için kart atıldığı günlerde eşe, dosta aslında sanat eseri sayılabilecek bu kartları postaladığımızı hatırlıyorum. Öte yandan, ailecek Bedri Rahmi ve eşi Eren ile görüşen yakın çocukluk arkadaşımın Kalamış'taki atölye-ev, sanatçı çift ile ilgili o kadar çok anekdot duydum ki. Tanışmadan sevdiğim ressam, yazar, şair ve eğitmenin izlerini, öteden beri keşfetmeyi sevdiğim İstanbul sokaklarında, binalarında genç yaşlarımdan itibaren sürmeye başladım.

ekonomim

Zira Bedri Rahmi, eşi Eren Eyüboğlu, Nurullah Berk, Sabri Berkel, Ferruh Başağa, Füreyya gibi sanatçılarla 50’li, 60’lı ve hatta 70’li yıllarda kamusal alanlara otel ve binalara eseriyle damga vurmuş bir isim. Bir dönem yıkılma tehlikesi geçiren Unkapanı’ndaki İMÇ ’deki (İstanbul Manifaturacılar Çarşı) en renkli, göz alıcı eserlerden biri Bedri Rahmi’ye ait İstanbul. Karaköy’de Murat Mu hallebici’sinin içinde 1965 tarihli “Kağını” eseri tek kelimeyle muhteşem. Aynı binanın üzerinde soyut rölyefini görebilirsiniz. 4.Levent’teki Emlak Konut’un evlerinde, Sirkeci’de Doğubank İş Hanı’nın yan yüzündeki mozaiklerde Bedri Rahmi’nin imzası var. 1975 yılında Etap olarak açılan daha sonra The Marmara Pera olarak hizmet vermeye devam eden otelin hemen girişinde kapının üzerindeki mavi kuşlar sanatçının son işi. Zira 1911 doğumlu sanatçı o yıl hayata veda ediyor.

ÖNCE DEDECİĞİME TEŞEKKÜR

Sanat tarihimizin en üretken, en yaratıcı, en deli dolu sanatçılarından biri Bedri Rahmi Eyüboğlu. Eşi Eren Eyüboğlu ile birlikte Anadolu’ya tutkun, yaşadığı dönemin modernist etkilerini geleneksel ve yerel motiflerle harmanlamayı başarmış. 13 yıl arayla hayata veda eden çift arkasında hepsi birbirinden değerli eserler bırakmış. Torun Rahmi Eyüboğlu bu büyük mirasa sahip çıktığı gibi, mirası gelecek nesillere aktarmak için büyük çaba harcıyor. Kalamış’taki atölye evden, Göçek’te Bedri Rahmi Koyu’nda büyükbabasının kayaya çizdiği büyük orfoz balığının restorasyonuna kadar eli hep bu değerli mirasın üzerinde. Rahmi Eyüboğlu ile dört yıl önce, Nişantaşı’nda Galeri Selvin’de, Eren ve Bedri Rahmi’nin aileye ait eserlerini ilk kez bir araya getiren “Yalnızlığın Mis Kokmalı” sergisini gezme fırsatım olmuştu. Dedesi ve babaannesinin sanatıyla ilgili bol sohbet ettiğimiz o sergi gezisinde Rahmi Eyüboğlu’na göre, Bedri Rahmi 12 yaşında aldığı notlarda bir gün ressam olacağını yazmış. Dirimart Dolapdere ve Dirimart Pera’de 21 Ocak tarihine kadar devam edecek “Sonsuz Yankı” sergisinin açılışında yine Rahmi Eyüboğlu’na kulak veriyorum. “Temmuz ayından beri üzerinde çalıştığımız sergi için önce dedeciğime teşekkür ediyorum. Bunca değerli eser ürettiği için. Sonra babama teşekkür ediyorum, bunları korumayı becerdiği ve bana da öğrettiği için. Neticede Bedri Rahmi’nin ölümünden yaklaşık 50 yıl sonra 140 civarında eseri bir araya getirdik” diyor.

ekonomim



BÜYÜK BİR AŞKIN MEYVESİ

Rahmi Eyüboğlu'na göre, sanatçının ilk kez sergilenen iki işi bu serginin incileri. Bunlardan biri, 1957 Sao Paulo Bienali'nde altın madalya ile ödüllendirilmiş "Meyveler" adındaki tablosu ile Orhan Veli'nin "Karşı" şiirini olduğu gibi alıp gibi tabloya koyduğu eser. Sanatçılardan birbirlerini destekledikleri güzel günler. "Bu iki tablo evde bir yerde duruyorlardı. İlk kez ortaya çıkardık" diyor torun Rahmi. Ailenin koleksiyonunun yanı sıra özel koleksiyonlardan da eserleri bir araya getiren

ekonomim

“Sonsuz Yankı” sergisi’nin ilk bölümü Dirimart Pera’nın dördüncü katında. Bedri Rahmi’nin erken dönem işlerinin olduğu bu bölüm de, sanatçının karakalem resimlerinden oto portrelere, çeşitli kadın portrelerinden, nü’lere eserleri geniş bir yelpazede uzanıyor. Bu kata girer girmez karşınıza çıkan eser “Kız Kaçırma”. Dönüp dönüp birkaç kez baktığım yağlıboya eserde mitolojik bir esinti var. Yunan atına benzer bir atın üzerinde yarı çıplak esmer kıvrıkcık saçlı bir delikanlı onu belin den tutan, kolunda güverciniyle bir genç kız. Çevresinde, Yunan mitlerinin Anadolu topraklarından çıktığına inanan ağabeyi Sabahattin Eyüboğlu, Azra Erhat, Halikarnas Balıkcısı gibi isimlerle Bedri Rahmi’nin bu zenginlikten beslenmesi doğal. Sanatçının “Kız Kaçırma”daki kadın figürü ve nü tabloları arasında en dikkat çeken büyük bir aşk yaşadığı heykeltraş Mari Gerekmezyan. Yahya Kemal’i en şişman, en göbekli haliyle mayoyla resmettiği tablo da aynı bölümde. Ünlü edebiyatçı, denizkızlarıyla komşuluk yapan tombul bir Buda gibi. Tablonun ikisinin arasında soğuk bir hava estirip estirmedini merak ediyorum.



EN BABONİ İŞLER DOLAPDERE’DE

Dirimart Pera’daki serginin eksi birinci kattaki ikinci bölümünde, sanatseverleri Bedri Rahmi’nin 1930’lar ile 1970’ler arasında ürettiği eserler karşılıyor. Sanatçının ölümüne dek yatağının başucundan ayırmadığı “Yavuz Geliyor Yavuz”, son eseri “Mor Han”, yukarıda torun Rahmi’nin sözünü ettiği “serginin iki incisi”, “Karagöz’ün Gemisi”, köylü kadınları kilim motiflerinin yer aldığı tablolar bu bölüm de. Sanatçının torununa göre “En Baboni İşleri” (en baba işler anlamında olsa gerek) Dirimart Do lapdere’de. Çok daha ferah bir mekânda sergilenen eserler büyük ölçekli. “Kuşu Çocuk”, “Ebabel Kuşu” “Mavi Gezi Balığı”, “Karagöz’ün Gemisi”nin daha büyük versiyonu, “Seni Düşünürken Bir Çakıl taşı Işınır İçimde” sözlerinin yazılı olduğu büyük boy otoportre... Bedri Rahmi’nin sanat yolculuğunda renkler kadar sözcükler de kıymetli. Serginin kitabı da yolda. Ancak Bedri Rahmi ve Eren Eyüboğlu’nun eserlerini en iyi yaşatacak şey kuşkusuz Kalamış’taki atölye evin günün birin de bir müze olması.

ekonomim

'KARADUT' ŐİİRİNİN KAHRAMANI: Mari Gerekmezyan

Bedri Rahmi'nin ünlü "Karadut" Şiirini yazdığı, tutkuyla resmini çizdiği kadın kimdi? Türkiye'nin ilk kadın heykeltıraşlarından Mari Gerekmezyan...

Yazar, editör, akademisyen Sevgül Sönmez, hakkında pek az bilgi olan Mari Gerekmez yan hakkında iğneyle kuyuka zar gibi en kapsamlı araştırmaları yapan bir isim. Bir süreden beri Gerekmezyan ile ilgili bir kitap hazırlığında. Mari Gerekmezyan'ın 1943-1947 yıllarında resim öğretmenliği yaptığı Ermeni Getronagan Lisesi'nin 125. kuruluş yıldönümünde Gerekmezyan'a ithaf edilen sergide bir sunum yapmış Sönmez. "Gerekmezyan'ın, evli olan Bedri Rahmi'nin sadece sevgilisi olarak anılması bana çok dokunuyor. Gerekmezyan her Őeyden önce çok yetenekli bir heykeltıraş. Türkiye'nin ilk kadın heykeltıraşlarından biri" diyor. Gerekmezyan 1913 Kayseri Talas doğumlu. 1947 yılında henüz 34 yaşında iken veremden bir hastane odasında vefat ediyor. Önce İstanbul Üniversitesi'nde Felsefe okuyor, ardından İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Bölümü'nde Almanya'dan sığınan akademisyenler arasında olan Rudolf Belling'den ders alıyor. Belling'e göre, girdiği yarışmalarda ödülleri kazanan Gerekmezyan gelecek vadeden oldukça yetenekli bir heykeltıraş. Sönmez'e göre akademide öğrencisi olduğu Bedri Rahmi ile birbirlerine aşık oluyorlar. Eren Eyüboğlu'nun bir süre sonra bu aşktan haberi oluyor. Oğlu Mehmet'e "Benim Paris'te babana aşık olduğum gibi Mari Gerekmezyan da ona aşık oldu" dediği aktarılıyor. Mari Gerekmezyan'ın yaptığı Bedri Rahmi büstünü bir kaç yıl önce Meşher'de açılan "Ben-Sen-Onlar Sanatçı Kadınların Yüzyılı" sergisinde görmüştüm. Gerekmezyan'ın tüm yeteneğini konuşturduğu mükemmel bir eserdi. Eren Eyüboğlu onu kendi evinde muhafaza etmişti. Hem de Bedri Rahmi'nin Gerekmezyan'ı ölümünden sonra dahi aklından ve gönlünden hiç çıkartmadığını bile bile. Sevgül Sönmez'e göre hem Bedri Rahmi'yi, hem Mari Gerekmezyan'ı tanıyan Şair İlhan Berk bu aşkı "Resimler Talaslı'yı anlatmaya yetmemiştir. Onun için Őiir girmiştir devreye" diye tarif eder. Ne yazık ki, Gerekmezyan'ın İstanbul ve Ankara Resim ve Heykel Müze'sinde kayıtlı eserlerinin dışındakiler kayıp. Mari Gerekmezyan'ı bir öyküsünün kahramanı yapan gazeteci, yazar Karin Karakaşlı'ya göre Gerekmezyan unutulmuş, unutturulmuş bir heykeltıraş. "Yasak aşk dedikoduları bir yan dan, bu aşk dolayısıyla ona mesafeli duran çevresi öte yandan Mari Gerekmezyan itinayla yalnızlaştırılmış bir kadındı" diyor Karin Karakaşlı. doğmaya başladı ve daha geniş çaplı bir müzik ortaya çıkmaya başladı. Orkestra Őefi o zaman doğdu. Ben bu orkestra Őefinin olacağına inandığım için bunu öğretmeye çalışıyorum. Tek bir kişinin vücudu olarak değil, vücutların birleşmesi olarak... Burada da bunu yapıyorum.